

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Članka vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1 1/2 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Če želi biti sam po njega, plača na leto samo 5 K. — Naročnina se pošilja na: Upravništvo "Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje "Katoliškega tiskovnega društva" dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisni listi ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, sprejemna soba, imenik in reklamacije.

Narod se vzbuja.

Z velikim zadoščenjem čitamo zlasti obmejni Sloveni, kako narašča navdušenje za jugoslovansko državo pod varstvom našega ljubljene cesarja v smislu deklaracije z dne 30. maja 1917. Občina za občino, korporacija za korporacijo, društvo za društvom vstaja, odpira oči, prej zaprte, zaduha krepko in stopa s trdnim korakom k trami tistih, ki nočejo biti več hlapci, sužnji, trpini, temveč svoje zemlje, svojega premoženja, svojih otrok lastni gospodarji. Res je, da je Bog ustvaril visoke in nizke stanove, ni pa res, da bi morali trajno nekateri narodi gospodovati a drugi hlapčevati. Slovensko ljudstvo je prejelo od Boga toliko duševnih in telesnih vrlin, da bi bil greh, tako zmožno in sposobno ljudstvo vpregati v jarem vednega suženjstva. Zato naj vedno bolj navdušuje naša srca misel na samostojno jugoslovansko državo v okvirju avstrijske monarhije.

Spali smo stoletja. Prišli so trenutki v zgodovini, ko so se odprle oči našega naroda, pa tujec je našel uspavajoča sredstva in oči so se zopet zaprle, narod je zgineval ob meji, misleč, da se mu ne godi prehudo — slovenska meja je lezla in lezla vedno bolj proti jugu. — Gmotni upliv tujih mest in tujih podjetij je okužil slovensko okolico, šnops in laž, podkupovanje goljufija in nasilstvo, vse to je žrlo na našem narodnem telesu — zlasti zadnja leta pred vojsko je postajala vedno huje — Toda zavedna odločnost naših prvobornih je povzročila med našim ljubim narodom velikanski preobrat: vsa zavedna mladina je v nekaj letih stala na pozorišču: izobrazena v pravem krščanskem duhu, vneta ljubezni do prelepe domovine, sovražna šnopsu in tisti nemški cunjji, ki pod krinko lepih in pobožnih uvodnih člankov lovi nevedne kaline na svoje s šnopsom okajane limanice.

Huda vojska nam je res vzela mnogo najboljših mož in najbolj idealnih mladeničev; le

primerjajmo naše fante z ujetniki drugih narodov, ki delajo pri nas: veliko jih je, ki ne znajo sploh čitati, o kakšnih organizacijah, o kakšnem dopisovanju v take liste, kakor je bil Naš Dom — nimajo pojma — pa vojska nam je tudi pokazala, da je naš narod vsled svojih vsestranskih zmožnosti poslal v obrambo domovine najboljše vojake. Slovenski vojni kurati obvladujejo po štiri in še več jezikov, slovenski častniki, uradniki itd. istotako, najnavadnejši vojak govori slovensko in nemško. Tega drugi narodi ne morejo o sebi dokazati. Iz vsega tega nam je takoj jasno, da se nama je delala stoletna krivica, ko so nas smatrali za manjvreden narod. Pred Bogom imamo iste pravice samoodločbe in lastne uprave kakor drugi narodi. To samoodločbo in lastno upravo najdemo izraženo v deklaraciji 30. maja 1917. Misel ujedinjene Jugoslavije mora biti naš ponos; združeni v eni celoti bomo lažje in lepše pokazali pred vsem svetom, kdo smo in kaj premoremo, ker dozdej smo bili uklenjeni v tuj jarem in smo mnogo svojih sil pustili v hlapčevanju močnejših. Nova Jugoslavija bo tudi ponos našega miroljubnega cesarja, mu bo bolj zvesta in udana ko tisti, katerim lahko zgodovina dokaže celo vrsto zlebnih uporov in sovraštva proti habsburški vladarski hiši. Vemo, zakaj sedi J. lačič na bronastem konju s sabijo v roki obrnjen proti severovzhodu tam doli v glavnem mestu hrvatske domovine. — Na delo torej slovenske žene in mladenke, na delo vsi zavedni Slovenci: žena podpira tri vogle hiše podprite ravnó sedaj s svojo odločno izjavo tri vogle naše nove stavbe, Jugoslavije! Agitirajte od hiše do hiše! Vspodbujajte se medsebojno! Ne recite: preganjali nas bodo! Tisti, ki so nas preganjali, so začeli pobrati šila in kopita! Ne recite: kaj bo ženska govorila ali podpisovala, to nima nič v sebi: ali niso naši padli junaki vredni enega podpisa? Ne recite: iz tega ne bo nič; kdor zaničuje se sam, podlaga je tučjevi peti! Onemoglo kričanje, pretenje in javkanje nam in veri nasprotnih časopisov nam je najboljši

dokaz, da smo jih zadeli v pravem času na najbolj občutljivo mesto. Verjamemo, da se jim zdi strašna misel: najboljši kosi zemlje, najboljši hlapci, ki so jo obdelovali, nočejo več robotati — hočejo postati lastni gospodarji! Zdaj se odločite, kaj hočete biti: ali sužnji, ali prosti! Vsi ki ljubite prostost, svobodo, enakopravnost, podpisite se za narod, podpisite jugoslovansko bodočnost!

Vse k življenju se budi — mladina, vstani tudi ti!

(Iz pisma slovenske kmetske mladenke)

Glej, za goro se že svita,
V novi zarji vstaja dan,
V njem bo tebi, domovina,
Čas usodnih dni končan...

Da, k luči vstajaš, moj slovenski rod! Jasnejša bodočnost odpira se pred teboj, mila slovenska domovina. Misli, ki so jih rodila srca velikih mož, ki so že od nekdanj spoznavali in zrlí vedno naraščajoče težnje trpečega naroda, zanetila so neugasljiv ogenj vroče domovinske ljubezni v srcu vsakega zavedno slovenskega državljanu v habsburški monarhiji. In ta ljubezen bo plamtela naprej, dokler je ne obvlada zavest srečna-blagodoneča: Prost si, zatiran rod — končano je gorje, ki si ga užival toliko časa! Spoznal te je, čul je tvoj glas pravični, ljudomili vladar na prestolu Hab-buržanov. Enako ljubeč vse narode, dal je prostost tudi tebi obmejna država na jugu, ki hočeš ostati v zvestobi in ljubezni na mejniku večno-lepe in mogočne Avstrije. Saj geslo naše je in osane za vedno: Vse za vero, dom cesarja! In o tem gotovo dovolj prepričujejo dejanja neustrašenih, junaških sobratov na bojnih poljanah.

Kako oblastno ravnajo in gospodujejo nad nami tni, ki mislijo, da nismo zmožni iztrgati se jim

LISTEK.

Vojni spomini.

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Vreme je bilo izvanredno mirno lepo; a meni ni ugajal ves-polet prav nič. Motor in propeler sta tako ropotala, da sem bil v strahu: odslej pa boš pač bolj po remšniško na debelo slišal. Kak medsebojni pogovor je izključen radi ropota in tudi ker se celo letalo vedno nemirno potresa.

Nadporočnik je nekaj vrtel na fotograficnem aparatu, pilot je sedel nepremično kot prabit; jaz sem pa pljuval iz višine 2000 metrov na ta pregrešni svet.

Videl sem malo, skoro nič, ker me je preveč zazeblo okrog srca. Če sem se ozrl navzdol. Oči sem tiščal in presil Boga, da bi bil kmalu konec temu zibanju in ropotu.

Nadporočnik me je dregnul pod rebra in pokazal na belo sivkaste oblačke, ki so se prikzovali za in pod aeroplanom. Rusi so nas obstreljevali s šrapneli. Pa v kakih razdaljah od cilja so se razpokavali naboji! Eksplozije sploh ni bilo slišati vsled ropota.

Po dveurni vožnji smo zaobrnil nazaj in se začeli spuščati na tla.

Pri tem naglem padanju iz višočine v globočino se mi je začelo pogugavati v zelodcu pred očmi se mi je temnilo, držal sem se z obema rokama za srce, katero mi je hotelo vsled nepopisnih občutkov kar uiti in poleteti neznano kam.

Kedaj smo se spustili na trda, zemeljska tla, ne vem. Z neko dišečo tekočino so me škropili po čelu, ko sem odprl oči in nisem več sedel v aeroplanu, ampak sem ležal na trdih deskah letalne lope. Sem se hitro zavedel, se zravnal, zapustivši letišče opitekajočih se korakov, kakor kak pijanec. Zaklel sem se: Januš, teh ptičev se boš pa zanaprej ogibal!

V Horodenki smo se mudili v mesecu marcu kakih 14 dni. Tedaj so pa že pripravljali Rusi veliko ofenzivo, ki je izbruhnila potem meseca junija. Tihali so z manjšimi oddelki po naši bojni črti, da bi iztaknili naslabejše točke. Radi teh ruskih ofenzivnih poizkusov smo morali tudi mi iz Horodenke ob Strypo, kjer so se nadejali, da bodo Rusi najprej zagrabili.

Naš polk so odposlali kot rezervo v selo Sokulec, ki leži na bregu ob izlivu Strype v Unjestr. Vas je majhna, pa vsled visoke, daleč razgledne lege nudi nekaj prikupljivega in veselega. Sploh so vsi kraji ob Strypi rajsko lepi radi okolice, ki je posejna v teh krajih z ljubkimi grički, ki napajajo potnika korak za korakom s toliko spremem-

bo, z vedno novimi utisi in v občudovanje segajočimi občutki

Strypa ima globoko izdolbene bregove kakor Dnjestr, samo da je veliko manjša, teče bolj ravnino in deroče hitro. Povsem je podobna naši ljubki Savimi.

V Sokulecu smo se mudili ravno veliki teden vojnega leta 1916. Vas je ležala tedaj kake 4 km za fronto. Vreme je bilo spomladansko krasno, in jaz sem lazil vsak dan v postojanke 66. pešpolka, ki je tičal v zakopih tik za vasjo Žmibrody.

To niso bili strelski jarki, ampak cele naselbine, opremljene z vsem potrebnim.

Nekega opoldne sem se vračal iz Žmibrody proti domu. Stojajoč po 2 m globokem jarku, ki je spajal vas in strelske jarke, sem zapazil, da se mi bliža korakoma neko živo bitje, kakoršnega še doslej nisem videl na bojnem polju.

Hodilo je nekaj korakov pokoncu kot človek, pa zopet lezlo po vseh štirih po živalsko.

Presneto so mi silili lasje kvišku, ker se nisem mogel izogniti počasti, pa sem bil sam in neoborožen.

Razdalja med nama se je vedno bolj krčila, vsak trenutek sva si morala pogledati v oči.

Sešla sva se; ca se nisem oprijel z obema rokama jarka, bi bil omahnil vsled presenečenja po tleh.

(Dalje sledi.)

iz rok suženjstva, da smo in moramo ostati otroci zatiranega, zapostavljenega naroda! Pa ne, nikdar in nikoli ne! Varajo se v tem oziru nasprotniki naših stremljenj.

Meje našega robstva ne morejo segati dalje. Trpljenje, pod katerim ječiš že toliko let, draga slovenska domovina, je priklopelo do vrhunca. Kar so si naši zaslužni predniki prizadevali, stopilo je sedaj z vso silo na plan. Da, in prav tako, kajti le s silo in srčnostjo se more izvojevati prava zmaga. Proč tedaj z malodušnostjo, proč z boječnostjo! Na delo, na delo! Z navdušenjem za njim, ki je z vsem duhom delal in se trudil za doseg velikega namena, za doseg skupnosti v srečni Jugoslaviji. In ta plemenita duša je bil za narod živeči, za narod trpeti dr. Krek. A božja Previdnost ga je odpoklicala v najpomembnejšem času iz solzne doline uživati plačilo v nadzvezdni dom lepšega življenja — prave sreče. V boli so zaplakala naša srca ob grobu ljubljence slovenskega naroda. Umrl je sicer on, a njegov duh še živi. Ni nam treba omahovati.

In ti, predraga mladina! Ali ne hrepeni tudi naše srce se združiti z našimi narodnimi prvoboriteli, ki žele osrečiti in dvigniti k boljšim časom naš narod, naše domove? Ali ne hrepenimo tudi mi za doseg teh vzvišenih ciljev? O gotovo! In prepričana sem, da z zanimanjem slediš gibanju in razvoju velepomembne majniške jugoslovanske deklaracije. Vse se združuje in pridružuje temu gibanju.

Svesti si svoje globokokoreninjene ljubezni do svoje domovine, do materinega jezika, hitimo tudi mi v bran in v pomoč zatiranemu narodu! Razjasnijo naj se temni zastori nad nami, nad našimi sobraty in sestrami z juga, da se njih trpka usoda spremeni enkrat v srečnejše dneve v svobodni, združeni, habsburško avstrijski Jugoslaviji!

Čas kliče tudi nas... Toraj na delo, pogumno, srčno! Okrajni zastopi, občinski odbori, izobraževalna društva, mladinske organizacije, slovenski možje, mladeniči in dekleta, na plan! Z vso vneto agitacijo za cilje naše! Na bojiščih se žrtvujejo naši bratje in očetje! Tam padajo in umirajo najboljši sinovi našega naroda. Niso li te žrtve dovolj za osvoboditev njih in naše tlačene domovine? Naloga nas vseh, ki se nam življenske ure potekajo ob domačih ognjiščih, toraj bodi: Dvigniti te dragocene zaklade v svetle bisere v Jugoslaviji pod habsburškim žezlom. Širimo veliko jugoslovansko misel do zadnje slovenske hiše ob jezikovni meji, do zadnje kočice v gorovju, da bo iz drobnega semena vzrastlo mogočno drevo — Jugoslavija!

Obmejni bratje in sestre sledimo klicu domovine! — Zastava jugoslovanske misli naj zavira nad našimi domovi!

V delu združimo se vsi! —

Složnost naj nam moč krepil!

Živela Jugoslavija! Živeli nje prvoboriteli! Kliče v imenu slovenske štajerske mladine

Pepca Muropoljska.

Združenje kmetov poslancev v državnem zboru.

Ob zadnjem velikem delavskem štrajku je vlada pomirila delavce tudi s tem, da je obljubila ustreči njihovi stari zahtevi, da se naj kmetom ne pusti uživati več kruha, kakor mestnim prebivalcem in da se naj zapró domači in mali mlinci sploh. S tem bi se kmetom zgodila velika krivica, ker kmetje uživajo veliko manj mesa kakor meščani in morajo bolj trdo delati kakor vsak drug stan. Če se pa mlinci zapró, bo pa kmet sploh brez kruha. Ali naj mu vlada deli moko na karte, kakor je to zahteval socialni demokrat Renner, žito pa pobere, da se skvari, kakor se kvarijo drugi pridelki?

Ko se je zvedelo za vladin načrt, je sklical slovenski poslanec Jarc, ki je načelnik agrarne delovnega odbora, velik sestanek kmetov poslancev vseh strank in narodnosti. Zbralo se je krog 150 poslancev izvzemši nemško-narodne agrarce, ki so pa na shodu izjavili, da se s stvarjo strinjajo, da pa gredo iz političnih razlogov svojo pot. Navzoč je bil ministrski predsednik in kmetijski minister, zastopan pa minister za prehrano.

Posl. Jarc je otvoril shod in izjavil, da je kmetstvo ljudstvo silno razburjeno, ker je vlada ustregla socialistom in s tem takorekoč potrdila njihovo očitjanje, da se kmetu predobro godi in da je on kriv pomanjkanja. Če bo kmet tej svoji nevolji dal izraza na odločen način, poslanci ne prevzamejo nikake odgovornosti, ker so vlado dostokrat svarili — a zastonj. Vlada se naj zaveda, da je nevarnost velikanska. Krščansko socialni poslanec Stöckler je navajal razne pritožbe kmetškega stanu. Čeh Chalupka je zahteval pravično preskrbo z mesom, zlasti še, da se konča zapravljanje mesa po mestih, kršč. soc. poslanec List je zahteval, da se kmeta preskrbi s potrebnim, tako s petrolejem, sladkorjem, čevlji in obleko ter da se dovoli kože od domačega zakola dati v stroj. Posl. Bradač je izražal želje glede vojaških oprestitiv. Min. predsednik je izjavil, da se hoče zavzeti za predložene zahteve in izrazil željo, naj se sestavi poseben odbor, ki bo v tesni zvezi z vlado, da se vse stvari hitro izvedejo. Isto je obljubil kmetijski minister. Zastopnik ministra za prehrano je moral poslušati krepke ugovore, ko je branil svoje stališče.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

1. Zbrani kmetijski poslanci obžalujejo, da se zadnje odredbe niso prej predložile odseku za prehrano.

2. Protestiramo odločno proti nadaljnim rekvizicijam in zahtevamo, da se pusti odprte vse mline.

3. Zahtevamo, naj se po mestih bolj štedi z mesom, da se ohrani naša živina.

4. Pri razdelitvi umetnih govil naj se ne daje prednosti veleposestnikom, ampak se naj razdeljuje vsem enako.

5. Ugovarjamo proti temu, da se zahteva od kmetov kmetijske pridelke, ako hočejo dobiti sladkor ali petrolej. Kmeta se naj preskrbi z obleko in čevlji. Kože iz domačega zakola se naj dovoli dati v stroj.

6. Če se izvede nameravani vpoklic 18—24 letnih bo pomladansko delo nemogoče. Edini možki, ki vodi gospodarstvo, mora biti brezpogojno oproščen.

Shod, ki je bil mestoma jako buren, je zaključil posl. Jarc z željo, naj bi bili v tako važnih vprašanjih kmetijski poslanci edini in odločni, potem vspeh ne izostane.

Opozarjamo na važno izjavo vladnih zastopnikov na tem shodu, da se naj opusté nove rekvizicije in preiskave in da se bo določilo po občinah, koliko žita se morajo oddati. To je važno, ker posamezna oblastva delajo na svojo roko. Kjer bi se zgodila krivica, se naj pošlje takoj podrobna pritožba (ime posestnika i. t. d.) na naslov »Jugoslovanski klub, Dunaj, Parlament.«

Dva govora o miru.

V preteklem tednu je zaznamovati dva važna politična dogodka: Govor našega zunanjega ministra grofa Černina v odseku za zunanje zadeve avstrijske delegacije dne 24. januarja in istočasno govor nemškega državnega kancelarja grofa Hertlinga v glavnem odseku nemškega državnega zbora. Govorila sta torej oba vodilna državnik Avstrije in Nemčije.

Tudi to pot je grof Černin naglašal za pet načelo, da Avstrija ne zahteva od Rusije niti enega kvadratnega metra ozemlja in niti enega vinarja vojne odškodnine ali vojnih stroškov. Ako se drži tega načela tudi Rusija napram Avstriji, pač ni nobenega dvoma, da bi ne prišlo do mira, čeprav so zadela mirovna pogajanja na velike težkoče, kot da se moramo pogajati ne z enim ruskim zastopstvom, marveč z zastopstvi cele vrste nanovo ustanovljenih ruskih držav, kot z Ukrajino, s Finsko, Kavkazijo in še z več drugimi. Nadaljna težkoča je spor med naziranjem Nemčije in petrograjske vlade, ker je Nemčija na stališču, da so številne izjave volje po samostojnosti zakonodajnih činiteljev v zasedenih pokrajinah začasna podlaga za ljudsko mnenje, katero bi pozneje potrdilo ljudsko glasovanje na širši podlagi. Rusija pa ne soglašja temu naziranju in zahteva, da se naj to glasovanje vrši potem, ko so vse nemške čete in vsi nemški uradniki izpraznili zasedeno ozemlje in ne bo nobenega pritiska na ljudsko voljo. Po mnenju našega zunanjega ministra niso

te težkoče tako velike, da bi tvorile resno oviro za sklepanje miru in sad splošnega miru že dozoreva kar potrjuje tudi mirovna ponudba predsednika Združenih držav Severne Amerike, Wilsona, ki se je močno približal avstrijskemu stališču. Ker sta torej Avstrija na eni strani in Amerika na drugi strani tisti velesili med sovražnima skupinama, katerih koristi si medsebojno najmanj nasprotujejo, je upravičeno upanje, da splošni svetovni mir ne more biti več daleč. Od načela samoodločevanja narodov je pa naš zunanji minister še vedno precej daleč, kajti ruskim narodom priznava pravico samoodločevanja, avstrijskim pa ne. Končno je še rekel grof Černin, da bi se naj avstrijske notranje zadeve rešile na ustavni način in sicer rešiti bi jih moral državni zbor. Nato je zahteval grof Černin od odseka zaupnico, katero mu je odsek tudi izrekel s 14 glasovi proti 7 glasovom.

Čisto drugačen je pa bil govor nemškega državnega kancelarja grofa Hertlinga, ki je predvsem naglašal nedotakljivost Nemčije in njeno miroljubnost. O Wilsonovih mirovniških pogajanjih je rekel, da se ne morejo tvoriti podlage za mirovna pogajanja. Izjavil je, da Nemci Belgije in zasedenega francoskega ozemlja nikoli niso mislili priklopiti Nemčiji. Ne odstopi Nemčija ničesar. O Poljski bi naj odločila Nemčija in Avstrija, glede usode ruskih baltičskih pokrajin, katere je Nemčija zasedla, bi pa naj ne bilo merodajno ljudsko glasovanje še le potem, ko je Nemčija umaknila svoje čete iz teh ozemelj, ampak posamezne izjave nekaterih stanov, ali z drugimi besedami povedano: Nemčija bi rada spravila že sedaj pod svojo oblast zasedene ruske baltičske pokrajine na pritisk Vsenemcev, ki zahtevajo, da bi se naj vojska nadaljevala tako dolgo, dokler bi Nemčija in njeni zavezniki sovražnikom ne narekovali miru. Grof Hertling je očitno govoril na pritisk in vpliv Vsenemcev in nas ni spravil niti za las bližje do splošnega miru.

VABILO

na

občni zbor Slovenske Kmetijske Zveze,

ki se bo vršil v pondeljek,

dne 4. februarja 1918 v dvorani
hotela „Beli vol“ v Celju.

Začetek ob 1/2 2. uri popoldan.

DNEVNI RED:

1. Poročilo o delovanju.
2. Naša politika.
3. Naše narodno gospodarstvo.
4. Slučajnosti.

ODBOR.

Iz gospodarskega sveta za mariborski okraj.

V sredo, dne 23. januarja se je na mariborskem okrajnem glavarstvu vršila seja okrajnega gospodarskega sveta. Uradni vodja dr. Krammer je otvoril sejo in je uvodoma povdarjal, da se je letina (1917) cenila previsoko, odtod sedaj toliko pomot pri rekvizicijah. Namestnika zahteva od glavarstva, da mora z rekvizicijo spraviti vsak teden skupaj 6 vagonov žita, kar pa je nemogoče, ker je bila letina zelo slaba.

Vodja prehranjevalnega urada, okrajni komisar dr. Lajnsič, je poročal o oddaji sena. Namestnika, oziroma njej podrejena posredovalnica za krmila v Eggenbergu je določila, da mora mariborski politični okraj oddati 222 vagonov sena in 50 vagonov slame. Domači nakupovalci, ki jih je nastavilo glavarstvo, so spravili ne samo 222, ampak celo 237 vagonov sena, torej celo 15 vagonov več kot se je predpisalo, in 20 vagonov